

Pelle Dragsteds grundlovstale

Taler

Pelle Dragsted
Politisk ordfører, Enhedslisten

Dato

5. juni 2024

Sted

Ollerup Højskole, Vester
Skerninge

Kære alle sammen. Mange tak for invitationen til komme og tale i anledning af Grundlovsdag på.... Hvor er det skønt at se jer

Indledning

Vores grundlov, som har fødselsdag i år- 175 år - blev til i en tid, hvor Steen Steensen Blicher digtede om bønderne på heden, H.C. Andersen skrev “I Danmark er jeg født”, og de gamle nordiske guder igen kom på mode.

En ny national selvbevidsthed var på vej. Musikken og malerkunsten skulle fortælle om os selv, og næringen til det kom bl.a. fra folkeviserne, fra landets og folkets urgrund.

Folkekarakteren, eller med Grundtvigs ord, “Den nordiske Folkeaand” skulle dyrkes.

Grundloven bærer sin tid i sig, og selv om ingen kan beskyldte mig for at være nationalromantiker, holder jeg meget af, og har meget respekt for denne historiske tyngde.

Verden forandrer sig

Når grundloven – med nogle få men afgørende ændringer hen ad vejen - har overlevet i 175 år, er det selvfølgelig fordi nogle af de rettigheder den sikrer, og

nogle af de balancer den indeholder er tidsløse. Universelle.

Ytringsfrihed, trykkefrihed, forsamlingsfrihed er jo ikke mindre relevante i dag – end dengang.

Men det er også indlysende, at verden har forandret sig siden. At den på mange måder er en anden i dag. At der er kommet nye udfordringer til.

Og det levende demokrati betyder i mine øjne også, at vi trods respekten for historien, skal turde at gentænke Grundloven.

Så den også fremover er i stand til at skabe de bedste rammer for demokratiet og for borgernes frihed og indflydelse på eget liv.

Og her står ét spørgsmål i mine øjne som alle mest presserende:
Vores klima og vores natur.

Klimarettigheder

I dag sikrer grundloven os nogle af de vores basale frihedsrettigheder.
Ytringsfrihed, organisationsfrihed, pressefrihed.

Det er afgørende og vigtige rettigheder. Måske vigtigere end nogensinde i denne mærkelige tid vi lever i.

Men bør naturen, klimaet og vores ret til også i fremtiden, at kunne leve her på planeten ikke være beskyttet på samme måde?

At indånde frisk luft.

At bekymringsfrit kunne drikke et glas rent vand fra hanen.

At kunne svømme en tur eller fange en fisk i vores fjorde

At kunne dyrke grønsager i sin have, i jord som ikke er forurenet.

Og ja at kunne vokse trygt op, fordi man ved, at der bliver handlet på den akutte nødsituation, vi står i, hvad angår klimaet og naturen.

Er det ikke helt afgørende rettigheder for at kunne leve i reel frihed?

Og bør de rettigheder ikke nyde grundlovens beskyttelse. Ligesom andre rettigheder, som er afgørende for vores frihed og vores tryghed.

Når vi har beskyttelse af nogle grundlæggende rettigheder i grundloven, f.eks. ytringsfrihed, er det jo en anerkendelse af, at de rettigheder er noget som faktisk står over regeringen og folketinget.

Et tilfældigt politisk flertal kan ikke tage de rettigheder fra os.

De er vores, uanset hvem der sidder i regering – uanset hvem der har flertal i folketinget. Vi kan gå til domstolene, hvis en regering vedtager love, der bryder med de her grundlovssikrede rettigheder.

Og er den form for beskyttelse mod politisk lemfældighed ikke præcis, hvad vi har brug for når det gælder naturen og klimaet?

Beskyttelsen af vores natur handler jo endda ikke alene om rettigheder for os der lever i vores land nu. Men også om friheden for dem, der kommer efter os.

De fremtidige generationer har jo ikke stemmeret til nutidens folketinget.

Men vi kan inde i folketinget tage beslutninger, som fører til uigenkaldelige forandringer af deres livsvilkår i fremtiden.

Bare tænk på, en måde vi lige nu tillader de industrielle landbrug og kemikalieindustrier, at ødelægge vores have og fjorde og vandløb.

Død, hvor der før var myldrende liv. Stinkende mudder hvor der før var ålegræs. Stilhed hvor der før var fuglefløjt og biers summen.

For første gang i vores lands historie, kan vi ikke tage rent drikkevand for givet. To ud af tre drikkevandspringer er forurenede af landbrugets pesticider.

Og når det gælder klimaforandringerne er det jo grundlæggende vores mulighed for at leve trygge og gode liv, der er på spil.

Måske er det på tide vi slår fast:

Danskerne har *ret* til et rent og giftfrit miljø, *ret* til frisk luft og *ret* til et sundt klima.

Naturens rettigheder

Og det handler ikke kun om beskyttelse af menneskers ret til naturen. Det handler også om naturens egen ret.

Grundloven blev skrevet i en tid hvor landets naturen flittigt og omsorgsfuldt blev beskrevet.

Johannes Helms skrev sangen “Jeg elsker de grønne lunde” netop til et (friluft) Grundlovsmøde som dette i 1873.

Sangens første vers er en kærlighedserklæring til skønheden i Danmark natur: De grønne lunde, de blanke sunde, de brede sletter.

Men siden er vores forhold til naturen i stigende grad blevet funktionelt. Naturen er blevet til noget der er til for mennesket og ikke har en ret i sig selv.

En ressource for menneskelig udnyttelse, og en losseplads for det affald som vores livsstil efterlader.

De grønne lunde blev til produktionsskov.

De blanke sunde er overfiskede og bruges til at udlede giftigt spildevand,

Og de brede sletter er forvandlet til overgødede marker, hvor der produceres mad til den enorme industrielle dyreproduktion.

Det er på tide, at naturen – fiskene i havene, fuglene i himlen og insekterne i skovbunden får egne grundlovssikrede rettigheder.

Andre lande

Og ja – det er vidtgående at ændre grundloven. Det er ikke noget man skal tage let på.

Og jdet er kompliceret. Det er jo hele pointen. Grundloven må ikke være let at ændre.

Men er det ikke tankevækkende, at Danmark efterhånden er et af de meget, meget få demokratier i verden, der ikke har indført grønne bestemmelser i vores forfatning.

150 lande har allerede grønne grundlove. Sverige har det. Norge har det. Tyskland har det.

Stort set alle andre lande, vi sammenligner os med, har det.

FN's Generalforsamling stemte i 2022 med et overvældende flertal for en erklæring, der anerkender retten til at leve i et rent, sundt og bæredygtigt miljø, som en universel menneskerettighed.

I begyndelsen af april i år, vandt en gruppe kvinder en retssag mod Schweiz, som de havde anlagt ved Menneskerettigheds-domstolen.

De fik medhold i, at Schweiz havde krænket deres menneskerettigheder, fordi landet ikke har gjort nok for at forhindre klimaforandringerne.

Mennesker har, sagde domstolen, ret til et sundt miljø. I Enhedslisten er vi enige.

Det bør være en grundlæggende ret for borgerne at leve i et rent miljø, i en verden i økologisk balance.

Også vores livsgrundlag, vores natur og vores klima skal beskyttes mod staten og private interessers overgreb og vanrøgt.

EU

Og det er ikke kun den danske grundlov der trænger til et kærlig grønt eftersyn.

Det gælder i den grad også EU's grundlov. Traktaterne

EU's traktatgrundlag skabt og udformet i en tid, hvor det vigtigste fokus var at sikre de mest gunstige vilkår for de store europæiske selskaber.

Der findes ingen anden forfatning i verden, hvor økonomiske interesser tildeles så vidtgående rettigheder som i EU-traktaten.

Og det er alt for ofte på bekostning af almindelige menneskers ret til en bæredygtig verden.

Med traktaten i hånden kan virksomheder påkalde sig EU-domstolens beskyttelse, hvis et demokratisk flertal i Danmark eller andre EU-lande vedtager regulering, der griber ind i den såkaldt "fri" konkurrence.

Et forbud mod diesel og benzinbiler af hensyn til klimaet, er fx ikke muligt at gennemføre i Danmark fordi man ikke må "diskriminere" mod bestemte teknologier – i det her tilfælde forbrændingsmotoren.

Forbud mod anvendelse af sundhedsskadelige hormonforstyrrende stoffer bliver anset som en markedshindring, og selvom et flertal i folketinget ønsker at beskytte borgerne, så er det i strid med EU-traktaten.

Og sådan kunne jeg blive ved.

Når man læser EU's grundlov, står der rigtig meget om fri konkurrence, og meget lidt om fri natur.

Meget om fri handel, men meget lidt om menneskers frihed fra forurening og klimaforandringer.

Også i EU's grundlov er det absolut plads til forbedringer. Og det er præcis de forbedringer som den europæiske venstrefløjsgruppe, som Enhedslisten er en

del af hver eneste dag arbejder for.

Traktatændringer der sætter mennesker og natur i centrum.

Så Naturen, klimaet, – men også menneske og arbejdstager-rettigheder altid vil få førsteprioritet, når det kommer i konflikt med det fri marked – eller med snævre økonomiske interesser.

Om få dage går 400 millioner europæere til valg. Det bliver et skæbnevalg for klimaet.

Jeg håber at I vil bruge jeres stemme. Og jeg håber I vil stemme grønt. Ægte grønt.

Afslutning

Jeg faldt på et tidspunkt over et udsagn, som jeg synes udgør en fin slutning på denne her tale.

Den franske oplysningsfilosof og forkæmper for ytringsfrihed og menneskerettigheder, Voltaire skal have sagt:

“Mennesker skændes. Naturen handler”.

Og Sådan er det stadig.

Mens vi diskuterer og forhæler, handler naturen.

Med oversvømmelser, Tørke, Orkaner,

Afsmeltning af indlandsisen.

En accelererende masse uddøen af arter.

Varmerekorder det ene sted. Kulderekorder det andet.

Vi er nødt til at gribe til handling, ikke mod naturen, men i samarbejde med den.

Det er det samarbejde, som en grøn grundlov både i Danmark og EU – kan skabe fremtidens rammer for.

Tak for ordet. Hav en rigtig god grundlovsdag.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Enhedslisten, Grundlovstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/pelle-dragsteds-grundlovstale-2024>